

Enligt sändlista

Ellen Nystedt
Naturavdelningen
036-39 50 60Postadress 551 86 Jönköping
Besöksadress Hamngatan 4
Tfn 036-39 50 00
Fax 036-12 15 58
E-post lansstyrelsen@f.lst.se
www.f.lst.se

Ändring av föreskrifter och fastställande av skötselplan för naturreservatet Björkenäs i Aneby kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) området Björkenäs, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1), som naturreservat.

Syftet med naturreservatet är att:

- för framtiden bevara områdets tilltalande karaktär samt att tillgodose allmänhetens behov av områden för friluftsliv och underlätta för besökare att utnyttja området genom smärre anordningar
- bevara och förstärka värden knutna till ett småskaligt odlingslandskap med ask- och ekhagar, betespåverkad ädellövskog, **alkärr** och mindre områden med äldre blandskog

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, samt 22 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se **Reservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen. Förvaltare av reservatet ska vara Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Beslutet innebär att naturreservatet Björkenäs omfattas av ett enda beslut och att hela reservatet får en gemensam skötselplan. Länsstyrelsens beslut den 16 december 1977 (dnr 11.121-37-71) och den 18 november 1982 (dnr 11.1211-1000-82) upphör att gälla i och med att detta beslut vinner laga kraft.

Administrativa data

Objektnamn	Björkenäs
Skyddsform	Naturreservat
Kommun	Aneby
Socken	Vireda
Karta	Fastighetskarta: 7E 5f terrängkarta: 7E NO
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget invid den sydöstra delen av sjön Ören, ca 20 km nordväst om Aneby samhälle
Fastigheter	Del av Björkenäs 3:1 och del av Kieryd 3:1
Markägarkategori	Enskilda
Gräns	Enligt kartan (bilaga 1)
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	85,5 ha, varav 55 ha är landareal

Beskrivning av området

Naturreservatet Björkenäs är ett lättillgängligt och välbesökt friluftsområde med en tilltalande landskapsbild. Inom området finns det badplats, parkeringar, lägerplats, grillplats, torrklosetter och möjlighet att förtöja en båt. Reservatet genomkorsas av flera strövstigar och utmed dessa finns flera utsiktspunkter med utsikt över sjön Ören med omgivningar.

Bergrunden och jordarten är rik vilket präglar trädslagsvariationen och den rika förekomsten av ek, ask och lind. Reservatsområdet omfattar ett småbrutet kulturlandskap som sluttar ned mot sjön Ören och inkluderar även en del av sjön. Kring Björkenäs finns ett levande jordbrukslandskap och naturreservatet utgörs av omväxlande hagmarker med vidkroniga ädellövträd, åkrar och berghällar liksom skogspartier med ädellövträd och värdefull blandskog. Skogspartierna är lövträdsdominerade och främst bevuxna med ek och ask med inslag av tall och andra trädslag. Utmed Ören återfinns en trädbevuxen bergbrant klassad som nyckelbiotop. Nyckelbiotopen har hög andel död ved och är bevuxen med grova tallar och vidkroniga, håliga ekar blandat med andra lövträd. Reservatet delas i nord-sydlig riktning av en väg, öster om vägen återfinns åkermark och en lövträdslädd mark som delvis betas. Trädskiktet öster om vägen domineras av lövträd med stor trädslagsvariation liksom ett område med alsumpskog. I centrala delen av reservatet väster om vägen, återfinns ett större, sammanhängande bestånd med lövskog och små områden med granskog.

Reservatsföreskrifter***A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden***

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning eller verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär eller yt- och dräneringsförhållanden, med undantag för rensning av befintliga diken i anslutning till åkermark markerad med raster på beslutskartan
2. bedriva täkt av något slag
3. anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets behov
4. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
5. uppföra byggnad, parkerings- eller campingplats eller annan anläggning. Förbudet gäller inte underhåll av befintliga byggnader och jaktorn
6. uppföra stängsel eller hägnad annat än för jordbrukets behov
7. använda kemiska bekämpningsmedel
8. tillföra växtnärsämnen, jordförbättringsmedel och kalk eller tillskottsutfodring till betesdjur. Förbudet gäller inte åkermark som på beslutskartan är markerad med raster
9. så eller plantera skog
10. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar
11. plantera in för området främmande arter

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning och skyltning av reservatet.
2. Parkeringsplatser med informationstavla, sopställ och torrklosett inom område markerat med P, samt väg fram till parkeringsplats.
3. Angöringsplats för småbåtar vid udden i delområde 8b och utmed stranden vid delområde 1b.
4. Underhåll av badplats och lägerplats (delområde 8a och 8b) med informationstavla, eldstad, sopställ och torrklosett.
5. Att badplats och lägerplats (delområde 8a och 8b) under perioden juni-augusti är avskilda från betande djur.
6. Utmärkning och underhåll av strövstigar med utsiktspunkter enligt markering på skötselplan (bilaga 2a), samt stängselgenomgångar.
7. Utförande av övriga åtgärder för att uppnå syftet och bevarandemålen för naturreservatet (enligt fastställd skötselplan) bland annat röjning av gran och sly, friställning av lövträd, skapande av döende och död ved. Eventuellt utfallande virke tillfaller reservatsförvaltaren.
8. Genomförande av undersökning av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. medföra hund inom badplatsområdet (delområde 8a). Inom övriga delar av reservatet ska hund hållas kopplad
2. elda annat än på anvisad plats
3. framföra motordrivnet fordon annat än på allmän väg eller väg fram till anvisad parkeringsplats
4. parkera annat än på anvisad plats
5. ha husvagn eller husbil uppställd nattetid
6. tälta annat än på anvisad plats
7. förtöja eller lägga upp mindre sjöfarkost på annat än anvisad plats (delområde 1b och 8b) eller på anvisad plats mer än två dygn i följd
8. förstöra eller skada fast naturföremål eller liggande eller stående döda träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
9. framföra motorbåt eller annan motordriven farkost med högre hastighet än 5 knop inom ett avstånd av 150 m från stranden
10. sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, inskrift eller dylikt

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för reservatets skötsel och uppföljning enligt fastställd skötselplan (bilaga 2). Föreskrifterna under C gäller ej fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av vägar, parkeringsplatser och strövstigar. Från föreskrifterna undantas även åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande, som i förväg godkänts av Länsstyrelsen samt de åtgärder som behövs för reservatets skötsel och uppföljning enligt fastställd skötselplan (bilaga 2).

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller/kan gälla för området.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen har initierat en ändring av reservatsföreskrifterna för naturreservatet Björkenäs. Ett gemensamt beslut med föreskrifter och en gemensam skötselplan för hela reservatet underlättar framtida naturvårdsförvaltning och tillsyn. I samband med det nya beslutet sker också en omförhandling av den årliga intrångsersättningen i norra delen av reservatet.

Länsstyrelsen uppdrog 2004 åt SVEFA AB, att värdera det intrång som de nya föreskrifterna orsakade samt omförhandla avtalet om årlig intrångsersättning från 1977 med markägaren till Björkenäs 3:1. Under 2005 kom Naturvårdsverket med synpunkter på de nya föreskrifterna. Utifrån Naturvårdsverket nya policy ska det med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken inte skrivas in föreskrifter om att markägare ska tåla beteshävd av betesmarker om markägaren själv ombesörjer beteshävd. Under oktober 2007 gavs markägare möjlighet att yttra sig om det nya förslaget till beslut och skötselplan och under december 2007 utförde Naisvefa AB en ny värdering av det intrång som de nya föreskrifterna

innebär. Förslag till beslut och skötselplan skickades den 10 december 2007 på remiss till Aneby kommun, Skogsstyrelsen, Vägverket, Naturskyddsföreningen, Aneby Ornitologiska Klubb samt två närboende. Berörda sakägare förelades samtidigt att inkomma med yttrande. Yttranden har inkommit från Skogsstyrelsen, Örens fiskevårdsområdesförening och en närboende. Detaljsynpunkter på skötselplan och önskemål om visst förtydligande i föreskrifterna har framförts och beaktats i den slutliga utformningen av föreskrifter och skötselplan. Örens fiskevårdsområdesförening har framfört önskemål om reglering av antal betesdjur för att minska framtida risk för näringsläckage till den näringsfattiga sjön Ören. Beslutet innebär redan en naturlig begränsning av antalet betesdjur då tillskottsutfodring inte är tillåtet, större delen av strandlinjen skall även i framtiden vara trädbevuxen varför ytterligare åtgärder för att undvika ökad näringsläckages inte anses nödvändigt.

Kontakt mellan anlita förhandlare på Naisvefa AB och markägare togs under februari-mars 2008.

Skälen för beslutet

Norra delen av naturreservatet Björkenäs bildades 1977 och södra delen 1982. Det främsta syftet var att bevara områdets tilltalande karaktär och att göra det tillgängligt för besökare. Reservatet är av stort värde för det rörliga friluftslivet och tack vare reservatsbildningen har tillgängligheten ökat genom anordnande av bad- och lägerplats, strövstigar och parkeringsplatser. Det lövträdrika odlingslandskapet bidrar starkt till den tilltalande landskapsbilden och de grova, håliga och vidkroniga träden är värdefulla för många olika växter och djur. Ören med omgivning finns med i länets naturvårdsprogram (04-1). Sjön Ören är ett Natura 2000-område (SE0310326) och av riksintresse för naturvård (NF03). Västra delen av Klintaberget är klassificerad som nyckelbiotop av Skogsvårdsstyrelsen.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga värden för friluftslivet i kombination med naturvärdena motiverar ett fortsatt skydd som naturreservat.

De naturvärden som är knutna till lövskogen, de grova träden och den äldre barrblandskogen motiverar ett skydd mot avverkning och borttransport av död ved och därmed en skärpning av föreskrifterna jämfört med tidigare beslut. Ett gemensamt beslut med föreskrifter och en gemensam skötselplan för hela reservatet är en förutsättning för att få en ändamålsenlig förvaltning av naturreservatet. Området ska därför även fortsatt skyddas som naturreservat. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § miljöbalken avvägt föreskrifterna för reservatet mot sakägarnas intressen och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Länsstyrelsen anser även att det finns en rimlig avvägning mellan syftet med naturreservatet och de föreskrifter som gäller för allmänheten.

Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Hur man överklagar m.m.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Beslutet kungörs i länets författningssamling, samt i Jönköpingsposten. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Monika Flodström beslutat och reservatshandläggare Ellen Nystedt varit föredragande, har även länsassessor Ulrika Källberg och naturvårdsdirektör Johan Uhr deltagit.

Monica Flodström

Ellen Nystedt

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

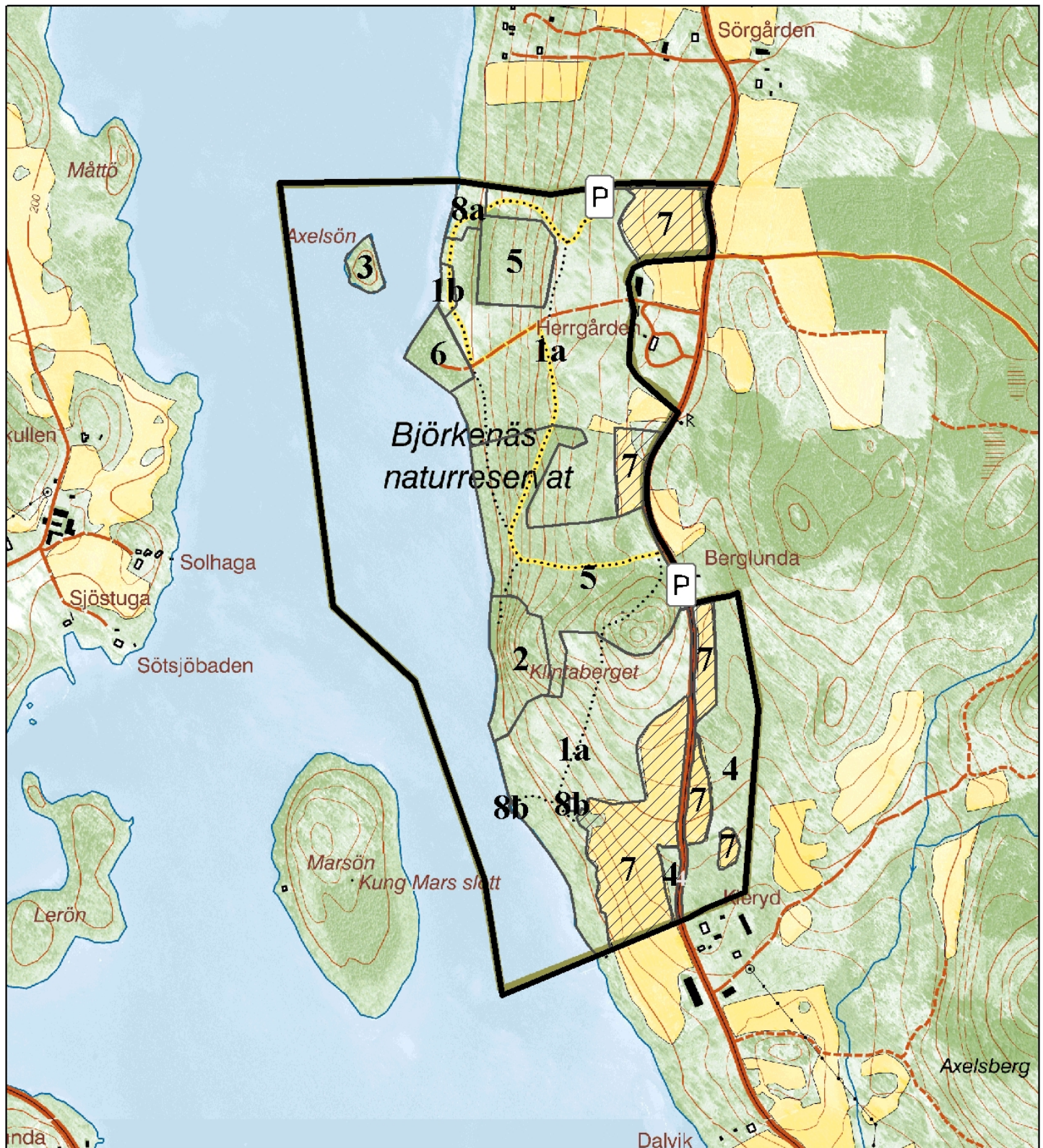
Björkenäs naturreservat, Aneby kommun

Tillhör Länsstyrelsens beslut
datum 2008-04-23, dnr 511-10532-03

© Lantmäteriet 2007. Ur GSD-Fastighetskartan
ärende 106-2004/188F.

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1999-09-16.

Teckenförklaring

- Reservatsgräns
- Delområden
- Åkermark

1:10 000

Ellen Nystedt
Naturavdelningen
036-39 50 60

Postadress 551 86 Jönköping
Besöksadress Hamngatan 4
Tfn 036-39 50 00
Fax 036-12 15 58
E-post lansstyrelsen@f.lst.se
www.f.lst.se

Skötselplan för naturreservatet Björkenäs i Aneby kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet är att:

- för framtiden bevara områdets tilltalande karaktär samt att tillgodose allmänhetens behov av områden för friluftsliv och underlätta för allmänheten att utnyttja området genom smärre anordningar
- bevara och förstärka värden knutna till ett småskaligt odlingslandskap med ask- och ekhagar, betespåverkad ädellövskog, alkärr och mindre områden med äldre blandskog

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Björkenäs
Skyddsform	Naturreservat
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt och djurliv, Ett rikt odlingslandskap
Kommun	Aneby
Socken	Vireda
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Karta	Fastighetskarta: 7E 5f Terrängkarta: 7E NO
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget invid den sydöstra delen av sjön Ören, ca 20 km nordväst om Aneby samhälle
Fastigheter	Del av Björkenäs 3:1 och del av Kieryd 3:1
Markägarkategori	Enskilda
Gräns	Se karta bilaga 1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	85,5 ha varav 55 är landareal

Markslag

Skogsmark	19,5 ha
Betesmark	24,4 ha

Åkermark	9,2 ha
Vatten	30,5 ha
Övrigt	1,9 ha

<i>Naturtyper</i>		<i>Natura 2000-habitat</i>	
Trädbärande betesmark med glest – halvslutet trädsikt	24,4 ha	Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070)	24,4 ha
Ädellövskog i brantmiljö	2,1 ha	Västlig taiga (9010)	2,1 ha
Blandskog	0,5 ha		
Sekundär ädellövskog	14,4 ha		
Alkärr med björk och andra lövträd	1,5 ha	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080)	1,5 ha
Tallskog med lövträdsinslag	1 ha		
Åkermark med åkerholmar	9,2 ha		
Vatten	30,5 ha	Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder (3130)	30,5 ha
Övrigt (parkering, vägar etc)	1,9 ha		

Topografi, geologi och läge

Naturreseptatet Björkenäs ligger ca 5 km nordväst om Vireda by vid sjön Ören. Västra delen av reservatet utgörs av sjön Ören och gränsen som går i sjön är också kommungräns mellan Aneby och Jönköpings kommuner. I norr, öster och söder gränsar området mot mer eller mindre öppna odlingsmarker och i viss mån till skogsmark.

Berggrunden utgörs av yngre ögongranit, jordmånen är rik och hela reservatet sluttar mer eller mindre starkt ner mot Ören i väster. Områdets lägsta punkt ligger ca 200 meter över havet och den högsta ca 260 meter över havet.

Historik och markanvändning

Björkenäs har av rösen, stentippar, hagmarksträd och den hävdgynnade floran att döma, varit odlingsmarker sedan lång tid tillbaka. De marker som idag betas har sannolikt till stor del varit åker och delvis ängsmark men är idag till ringa del påverkade av produktionshöjande åtgärder. De mer påtagliga förändringarna av landskapsbilden som skett under 1900-talets senare del är de planteringar av gran som gjordes på åkermark. Granplanteringarna avverkades under 2003 och nu finns endast mindre områden med gran inne i lövträdsbestånden. Det finns inga registrerade fornlämningar inom naturreseptatet.

Växt- och djurliv

Området karaktäriseras av ett öppet – halvslutet, lövträdsbevuxet kulturlandskap med omväxlande betesmark med grova hagmarksträd, åkermark, igenväxande kulturmark och naturligt skogbevuxen mark. De

igenväxande markerna utgörs idag av slutna lövskogspartier med överståndare av främst ek men med visst inslag av gran.

I norra och södra delen finns välhävdade, trädklädda betesmarker. Ek och ask är det dominerande trädslaget med ett varierande inslag av körsbär, asp, lind, björk och sälg. I buskskiktet finns rikligt med hassel, hagtorn och nypon liksom enstaka enbuskar. Den södra betesmarken har inventerats vid två tillfällen; Ängs- & Hagmarksinventeringen 1989 och Ängs- & Betesmarksinventeringen 2004. Floran visar på långvarig hävd och här växer bland annat jungfrulin, solvända, knägräs, nattviol och bockrot. Den hotade kärlväxten vingvial registrerades i betesmarken 1986, då växande ca 200m söder om herrgården. En handfull av naturreservatets grova ekar har en brösthöjdsdiameter på över 1 meter och är därför särskilt värdefulla enligt definitionen i åtgärdsprogrammet för hotade arter, ”särskilt värdefulla träd”. Här återfinns även ett antal döende, döda och håliga träd vilka är mycket värdefulla.

I reservatets mellersta del finns en sekundär, lövdominerad skog som till viss del är inhägnad och extensivt betad. Området är halv – helslutet med grova överståndare, främst av ek och tall samt enstaka lind. Här förekommer även ask, asp och björk och partier med gran. Större delen av området har en tät undervegetation av ask-, asp och hasselsly. Klippområdet intill vattnet, på kartan benämnt ”Klintabergen” är en västligt sluttande bergbrant som mynnar i sjön. Dess högre grad av otillgänglighet kan antagligen förklara varför man här finner gamla, grova träd av tall och ädellöv liksom stora mängder död ved i form av högstubbar och lågor av varierande grovlek och nedbrytningsgrad.

I anslutning till vägen som delar reservatet i nord-sydlig riktning återfinns åkermark på båda sidor. Öster om vägen återfinns en lövträdklädd mark som betas. Trädsiktet domineras av lövträd med stor trädslagsvariation och en del av området har högt markvatten och naturliga bestånd med klibbal och inslag av bland annat björk.

En bit ut i Ören ligger ön Axelsön, en ö bevuxen med ett bestånd äldre tall med inslag av lövträd och död ved i olika ålder.

Undantaget nyckelbiotopen (skötselområde 2) så finns endast en mycket begränsad mängd grov, död ved inom reservatet. Under början av 1970-talet inventerades markfaunan med tyngdpunkt på landmollusker i lövskogen inom den mellersta delen av reservatet. Åtta tämligen vanliga arter noterades. De trädklädda betesmarkerna och den höga förekomsten av hålträd och träd med grov barkstruktur och solbelysta stammar är gynnsamt för ett rikt insekts- och fågelliv. I området runt Björkenäs finns det noteringar om fåglar som mindre hackspett (EN), stenknäck och törnskata (NT).

Naturreservatets höga värden ur ett landskapsperspektiv skapas av det brutna och ädellövriska kulturlandskapet. Med långsiktig skötsel ges en möjlighet att förstärka områdets biologiska värden och samtidigt

säkerställa dess tilltalande karaktär och möjlighet att tillgodose allmänhetens behov av områden för friluftsliv.

Friluftsliv

Björkenäs är mycket välbesökt och attraktivt som utflyktsmål. Landskapsbilden är tilltalande och det finns flera utsiktspunkter. Det finns informationsskyltar, strövstigar, utsiktspunkter, badplats, lägerplats, två anvisade grillplatser, två parkeringsplatser, fyra torrklosetter och fyra soptunnor.

Dokumentation

Översiktlig genomgång av ett antal skötselintensiva skyddade områden i Jönköpings län 1993. (Andersson, L.).
Ängs- och hagmarker i Aneby kommun. Miljö 1989, objektid: 0604094 (0)
Länsstyrelsen i Jönköpings län 1995. Natur i Jönköpings län.
Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsbeskrivningar.
Ängs- & betesmarker i Aneby kommun. 2006. objektnummer: 43B-HUC.
Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsbeskrivningar.
Riksintresse för naturvård, Ören, NRO06003.
Bevarandeplan för Natura 2000-området Ören, (SE0310326).

Mål och föreskrifter för skötsel av reservatet

Övergripande mål med skötseln

Områdets estetiska värden och tillgänglighet för friluftslivet har stor betydelse vid skötseln av naturreservatet. Skötseln bör på sikt även förstärka områdets naturvärden, vilket bland annat innebär bevarande av lövträds- och brynmiljöer, säkerställande av en fortsatt hävd och bevarande av den goda tillgången på ett blommande buskskikt. Det innebär också en eftersträvan att öka inslaget av solbelysta, gamla, grova, håliga och vidkroniga aspar, ädellövträd och tallar.

Betesdrift ska ske så att samtliga trädklädda till öppna områden är slagna eller avbetade på hösten. Inom reservatet bör inte användas betesdjur som kan utgöra fara för reservatets besökare. Beteshävd i hagmark kan om nödvändigt och grundat på betesdjursbrist och där markförhållanden gör det möjligt, ersättas av slåtter. Vid enstaka tillfällen och endast på mindre områden kan otillräcklig beteshävd kompenseras genom vårbränning av fjolårsgräs påföljande år.

Sly- och buskröjning får utföras för att förhindra igenväxning inom samtliga skötselområden undantaget skötselområde 2 och 3. Vid röjning ska naturhänsyn tas och avgränsade snår/buske med blommande och bärande buskar liksom enstaka fristående buskar sparas, t.ex. hassel, slån, nypon och enbuskar. Vid skötselåtgärder för att förbättra eller bevara betesvärdet i hagmark ska i trädsiktet följande eftersträvas; ett halvglest - mycket glest bestånd med solitär ek och ask med inslag av bland annat björk, körsbär och asp. Slyröjning i betesmark utförs i första hand av brukaren.

Reservatets skötsel skall utföras så att det inte har negativ inverkan på Natura 2000-området "Ören" genom till exempel överdriven rensning av diken.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 8 olika skötselområden, några av dessa har beroende på olika skötselbehov delats upp i flera delområden. Skötselområdenas indelning framgår av karta, bilaga 2.1.

Den del av sjön Ören som ingår i naturreservatet utgör inget eget skötselområde. För bevarandemål och åtgärder hänvisas till bevarandeplan för Ören, fastställd 2006-04-20.

Skötselområde 1 – Trädbärande betesmark		23,7 ha
Naturtyper:	Ekhage	23,5 ha
	Blandlövhage av al - björktyp	0,2 ha
Natura 2000-habitat:	Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ	23,7 ha

Skötselområdet som är uppdelat i 3 delområden (1a, 1b och 1c) utgörs av beteshägn. Betesmarkerna i norr delas av en väg ned till sjön. Vägen är inte tillgänglig för allmän trafik.

Glesa - halvglesa ekhagar (delområde 1a) utgör större delen av skötselområdet. Här är ek dominerande men trädslagsblandningen är stor med förekomst av bland annat körsbär, ask, asp, lind, björk, sälg, hassel och en. Särskilt i söder finns det äldre och grova körsbärsträd. Nypon och hagtorn är mycket vanligt och utgör ett delvis tätt buskskikt. I en sydsluttning söder om Klintaberget (skötselområde 2) växer grova tallar blandat med ek och lind, och några enbuskar. I ett utströmningsområde i norr är vegetationen tät med sly av ask, asp och björk. Här växer också äldre hassel och enstaka grov ek. I en sluttning ned mot Ören söder om badplatsen (skötselområde 8a) återfinns en tät, västligt sluttande ekhage (delområde 1c). Här är grässvålen mindre utvecklad på grund av ekarnas täta kronskikt. Här står de halvgamla ekarna tätt och med jämna avstånd vilket hindrar solen att nå marken under större delen av dygnet. I delområde 1c är buskskiktet glest och förutom ek finns mycket få trädslag representerade.

Delområde 1b ligger utmed sjön, mellan skötselområde 8a (badplatsen) och skötselområde 6. Här är det tillåtet att angöra och förtöja båtar under högst 2 dygn i sträck. Marken i område 1b är fuktig och det halvslutna trädskiktet domineras av björk och al.

Bevarandemål¹

- Hela hagmarken ska årligen hävdas och hållas fri från igenväxningsvegetation.
- Minst 75 % av arealen ska täckas med grässvål.

- Det ska finnas minst 20 grova ekar (diameter > 70 cm) spridda över hela skötselområdet.
- I trädsiktet ska följande eftersträvas; ett halvglest - mycket glest bestånd med solitär ek och ask med inslag av björk, körsbär med flera lövträdslag.
- Det ska finnas god tillgång till blommande buskar i närheten av de grova träden.
- Det ska finnas minst 8 hasselbuskar med grova (>5 cm) stammar spridda över hela skötselområdet.
- Marken ska inte vara påverkad av produktionshöjande åtgärder.
- Det ska finnas minst 5 m³ död ved/ha i olika nedbrytningsstadier, både i solbelyst och i skuggig miljö.
- Delområde 1b ska ha ett halvslutet kronskikt.

Skötselåtgärder

- Fortsatt betesdrift ska ske så att området är avbetat på hösten. Beteshävdan kan vid enstaka tillfällen och endast på mindre områden ersättas av slåtter och/eller vårbränning av fjolårsgräs.
- Vägområdet från herrgården och ned till vattnet hålls öppet genom att ingå i en av betesfällorna.
- För att öka områdets naturvärden lämnas mycket död ved kvar vid skötselåtgärder, upp till 5 m³/ha, dock ska ris efter röjning alltid forslas bort eller lämnas i högar utanför betesmarken. Död ved som lämnas bör placeras på utvalda platser så att det i liten utsträckning förhindrar bete och samtidigt återfinns i både solbelyst söderläge och skuggad, fuktig miljö. Kraftigt skottskjutande träd, som asp, bör vid avverkning lämnas som låga högstubbar om ca 1,5m alternativt ringbarkas innan avverkning.
- Avverkning av träd under 70cm i diameter kan, om tillräckligt betetryck finns, vara lämpligt inom skötselområde 1C samt i sydvästra delen av skötselområde 1a.
- Skötselområde 1a ska betas och vid behov slyröjas så större delen av att området uppfyller kraven för EU:s miljöersättningar (enligt reglementet för perioden 2007-2013). I trädsiktet ska följande eftersträvas; ett halvglest - mycket glest bestånd med solitär ek och ask med inslag av björk, körsbär med flera. Mindre bestånd med blommande buskar av hagtorn eller nypon är inte att betrakta som konkurrerande vegetation utan ett positivt komplement till grova träd. Här ska även finnas varierade trädgrupper om 4-6 träd. Generellt eftersträvas äldre träd och en stor trädslagsblandning. Vid val av träd att spara i samband med åtgärder för att glesa ut ett för tätt trädsikt prioriteras:
 1. grov och vidkronig ek tillsammans med enstaka, närstående hagtornsbuskar
 2. äldre körsbärsträd (fågelbär)
 3. hålträd oavsett trädslag
 4. ädellövträd
 5. övriga lövträd
 6. i fuktiga områden gynnas al framför björk
 7. träd med förekomst av rödlistade arter ska alltid prioriteras

- Skötselområde 1b har fuktiga markförhållanden och ett naturligt bestånd med klibbal och björk varför det undantas från ovanstående skötselprioriteringar. Vid utglesning av trädsiktet prioriteras att spara al framför björk. Hänsyn tas till områdets markfuktighet så att området inte blir för blött på grund av för få träd. Trädsiktet bör därför hållas halvslutet men fritt från undervegetation och sly.

Skötselområde 2 – Klintaberget	2,1 ha
Naturtyp: Tall och ädellövskog i brantmiljö	2,1 ha
Natura 2000-habitat: Västlig taiga	2,1ha

Den brant i anslutning till sjön Ören vilken på kartor omnämns som Klintaberget är klassificerat som nyckelbiotop. I denna västvända, varma, bergsbrant återfinns främst ek och tall i varierande åldrar och grovlek. Högstubbar och död ved av varierande grovlek och nedbrytningsgrad förekommer. Mot öster och norr är det en mer blockrik och skuggig miljö. I ytterkanterna mot syd, öst och nord förekommer viss graninväxning.

Bevarandemål¹

- Trädsiktet ska domineras (> 50 % av virkesvolymen) av äldre senvuxen tall och ädellövträd.
- Det ska finnas minst 20 m³ död ved/ha av olika träslag och i olika nedbrytningsstadier.

Skötselåtgärder

- Inga åtgärder är aktuella. Det kommer på sikt att bli aktuellt med åtgärder för att förhindra att gran får ökat utrymme. Det kan då vara lämpligt att ta bort viss granföryngring och förhindra graninväxning från kringliggande områden.
- Vid skötselåtgärder i skogen norr om nyckelbiotopen (skötselområde 5a), ska hänsyn tas för att bevara det fuktiga mikroklimatet i bergsbranten.

Skötselområde 3 – Axelsön	0,5 ha
Naturtyp: Tall-lövblandskog	0,5 ha
Natura 2000-habitat: Västlig taiga	0,5 ha

Ön är bevuxen med ett äldre tallbestånd med inslag av lövträd och död ved.

Bevarandemål¹

- Trädsiktet ska domineras av äldre tall med stor inblandning av lövträd.
- Det ska finnas minst 10 m³ död ved.

Skötselåtgärder

- Inga åtgärder är aktuella. På sikt kan det bli aktuellt att hålla efter en potentiell graninväxning. Det ska då eftersträvas att nuvarande tall – lövträdsblandning med hög medelålder upprätthålls.

Skötselområde 4 – betad lövskog **4,8 ha**

Naturtyp:	Alkärr	1,5 ha
	Betad sekundär ädellövskog	3,3 ha
Natura 2000-habitat:	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	1,5 ha

Skötselområdet utgörs av lövskog. I norra delen finns ett alkärr med viss tendens till sockelbildning och inslag av andra trädslag. Söder om alkärret växer en sekundär lövskog med bland annat ek, bok, ask, asp, björk och al med inslag av oxel, apel, fågelbär, hassel och rönn. I buskskiktet förekommer hagtorn, nypon och enbuskar. Visst inslag av äldre gran och tall förekommer. Förekomsten av död ved utgörs till stor del av björkhögstubbar med rikligt med fnöskticka samt björklågor. Större delen av området är inhägnat och befintlig gräsvegetation hålls där väl avbetad.

På båda sidor om allmänna vägen finns ett obetat, ca 1 ha stort bestånd med grova ädellövträd och mycket sly av främst ask. Bland annat växer här en grov ask med tydliga spår av tidigare hamling.

Bevarandemål¹

- Lövandelen ska utgöra minst 90 % av virkesvolymen.
- Trädskiktet ska domineras (> 50 % av virkesvolymen) av äldre och grova ädellövträd, undantaget alkärret i norr som ska domineras av al och björk.
- Det ska finnas minst 5 m³ död lövved/ha (diameter >10 cm).
- Trädskiktet ska vara halvglest för att ge odlingslandskapet en ljus inramning.

Skötselåtgärder

- Røjning av sly och gran.
- Friställning av de grövsta ädellövträden som har vid krona.
- Friställning av enstaka träd för att få fram nya, vidkroniga lövträd ska genomföras vid behov.
- Røjningar med syfte att söder om alkärret bibehålla den stora trädslagsblandningen och gynna förekomsten av grova träd liksom blommande träd och buskar ska göras vid behov.
- Skötsel med hjälp av betesdjur är positivt.

Skötselområde 5 – Lövskog **11,1 ha**

Naturtyp:	Sekundär ädellövskog	5,3 ha
	Sekundär lövskog med barr- och ädellövinslag	0,6 ha
	Betad, delvis gles, sekundär ädellövskog	4,3 ha
	Trädklädd betesmark, delvis avverkad	0,9 ha

Skötselområdet utgörs av lövskog med inslag av en del grova ädellövträd av främst ek, ask och lind. I norra delen växer det mycket asp. Stora delar av lövskogen har en tät undervegetation av ask-, asp- och hasselsly. Två områden med gammal åkermark har varit planterade med granskog. Även den norra delen av Klintaberget har varit beväxt med granskog. Samtliga

sammanhängande granbestånd avverkades under 2003, idag återstår endast mindre områden med gran.

Området är som helhet bevuxet med en tät, sekundär lövskog med överståndare av ek och undervegetation av asksly samt visst inslag av gran.

Under 2000-talet har delar av området restaurerats till betesmark med varierande täthet i trädskiktet. I anslutning till naturreservatets södra parkering har oregelbundna områden avverkats och röjts så att betesvärdet ökat. Dessa områden ingår nu i beteshägn. Avverkade och röjda områden har tidigare varit bevuxet med tät lövskog och mindre områden med granplanteringar. Den västvända slänten ovan badplatsen och den tidigare granplanteringen är delvis brant, stenig och fuktig. Här växer bland annat en grov lind liksom rikligt med ek, ask, asp, hagtorn och hasselbuskar.

Bevarandemål¹

- Det ska finnas 20 äldre och grova (diameter > 50 cm) ädellövträd/ha.
- Det ska finnas 5 grova eller håliga lövträd, främst asp och björk/ha.
- Lövandelen ska utgöra minst 90 % av virkesvolymen.
- Området ska ha en genomsnittlig krontäckning om minst 50 %.
- Det ska finnas minst 5 m³ död lövvod (diameter > 10 cm)/ha.

Skötselåtgärder

- Røjning av sly, främst asksly.
- Vid skötselåtgärder i anslutning till nyckelbiotopen (skötselområde 2), ska hänsyn tas för att bevara det fuktiga mikroklimatet i bergsbranten.
- Lövskogen får ingå i beteshägn även om de inte slyrøjts eller avverkats.
- Vid önskemål från djurhållare finns möjlighet till anpassning av skötselåtgärder som gynnar områdets fodervärde liksom dess karaktär av trädbevuxen betesmark. Sådana åtgärder ska regleras genom skötselavtal mellan utföraren och Länsstyrelsen. Vid åtgärder ska förutom hänsyn till bevarandemålen, hänsyn tas i form av:
 - Gynnande av blommande- och bärande träd och buskar
 - Frihuggning av vidkroniga träd i brynen mot de öppna betesmarkerna
 - Bevarande av lövskogsdungar och stor trädslagsblandning
 - Årligt bete i de delar som ingår i beteshägn
 - Kontinuerlig røjning av graninväxning

Skötselområde 6 – Båtplatsudden

1 ha

Naturtyp: Tallskog med inslag av asp

1 ha

Området som kallas båtplatsudden är en liten udde ut i Ören. Här växer ett bestånd med grova tallar blandat med en del asp. Markägaren använder området som båtplats och det är inte tillåtet för allmänheten att förtöja kanoter eller andra farkoster på båtplatsudden.

Bevarandemål¹

- Det ska finnas 20 äldre och grova (diameter > 50 cm) tallar.
- Andelen tall och lövträd ska utgöra minst 95 % av virkesvolymen.

Skötselåtgärder

- Vid behov ska inväxande gran och sly röjas.
- Om djurhållare önskar kan hela eller delar av området ingå i betesmarken.

Skötselområde 7 – Åkermark

9,2 ha

Naturtyp:	Åkermark	9 ha
	Åkerholmar/åkerkanter	0,2 ha

Området utgörs av brukad åkermark med anslutande åkerholmar och kantzoner. Kantzoner och holmar är delvis bevuxna med enbuskar och lövbuskage. Buskagens varierande ålder och sammansättning skapar en gynnsam brynmiljö som erbjuder skydd, värme och föda för insekter, fåglar och däggdjur.

Bevarandemål¹

- Åkermarkerna hålls öppna.
- Kantzoner och holmar bevaras som lämpliga brynmiljöer och glesa enbuskområden.

Skötselåtgärder

- Åkermarken hålls öppna genom åkerbruk, bete eller slåtter.
- De öppna delarna av åkerholmarna med enbuskar hålls även fortsättningsvis öppna och enbuskarna gynnas.
- Övriga delar röjs vid behov utifrån brukningsskäl, naturvårdsskäl eller för landskapsbilden.

Skötselområde 8 – Område för friluftsliv

0,6 ha

Naturtyp:	Trädbevuxen betesmark	0,6 ha
Natura 2000-habitat:	Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ	0,6 ha

Skötselområde 8 utgörs av 2 små områden inom betesmarken vilka tillrättalagts för friluftslivet med bland annat en badplats (**8a**) och en lägerplats (**8b**). Badplatsen (**8a**) ligger längst norrut i reservatet och är en naturbadplats i anslutning till en plan gräsmark glest bevuxen med björk. Lägerplatsen (**8b**) ligger i södra delen av reservatet och består av två delområden, en liten utskjutande udde i sjön och ett plant område ca 100 meter från stranden där det är tillåtet att tälta. Udden men inte badplatsen får användas för tillfällig (max 2 dygn) uppläggning av små sjöfarkoster såsom kanoter. Både lägerplats och badplats inklusive udden, är inhägnade för att utestänga betesdjur och slås vid behov på lämpligt sätt under högsäsongen, under övrig tid ingår de i betesmarken.

Vid lägerplats och badplats finns tillrättalagda eldplatser där ved tillhandahålls under sommarsäsongen.

Bevarandemål¹

- Badplats och lägerplats ska vara lätt tillgängliga för allmänheten.
- Området utgörs av mark som regelbundet betas eller på annat sätt hävdas och hålls fritt från igenväxningsvegetation och sly.

Skötselåtgärder

- Betesmarken slås flera gånger årligen.
- Under perioden juni-augusti ska inga betesdjur finnas i området.
- Delområdena hålls fria från igenväxning genom att slås under sommaren och slyröjas vid behov.
- Vid badplatsen (**8a**) ska granen vid informationsskylten avverkas och enstaka andra träd kan avverkas för att öka ljusinsläppet.
- Trädsiktet på udden (**8b**) hålls efter för att bibehålla ett ljusinsläpp till grässvålen, men enstaka träd ska lämnas kvar.

Friluftsliv och gränser

Inom reservatet finns ett välutvecklat stigsystem med utsiktspunkter och sittbänkar. Vid på kartan markerade platser finns tillrättalagda friluftsanordningar i form av torrklosetter, soptunnor, eldplatser med tillgång till ved och platser lämpliga för tältning och förtöjning av mindre båtar och kanoter. Badplatsområdet är en naturlig badplats och som är glest trädbevuxet av främst björk.

Länsstyrelsens reservatsförvaltare ansvarar för löpande underhåll av gränsmarkeringar och friluftsanordningar, t ex genom avtal med lokal tillsynsman. Anordningarnas placering framgår av skötselplankarta, bilaga 2.1.

Bevarandemål¹

- Gränserna ska vara markerade och underhållna enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
- Det ska finnas minst 2 informationstavlor om naturreservatet och dess värden.
- Det ska finnas minst 2 torrklosetter.
- Det ska finnas minst 2 soptunnor.
- Det ska finnas 2 eldplatser.
- Det ska finnas minst 1 parkeringsplats.
- Det ska finnas minst 2,5 km markerad och framkomlig strövstig.
- Uppläggning av båtar sker endast inom anvisat område och inte mer än 2 dygn i sträck.

Skötselåtgärder

Informationsskyltar

- De informationsskyltar som finns vid parkeringsplatserna samt bad- och lägerplats ska hållas uppdaterade och fräscha, ska informera om reservatet och gällande föreskrifter. På skylten ska det finnas en karta med markerade friluftsanordningar. Informationen ska även finnas på

tyska och engelska. Granen vid informationsskylten i delområde 8a tas ned. Eventuell informationsskylt vid båtplatsudden (skötselområde 6) kan tas bort eller förnyas.

- Hänvisningsskyltar uppdateras och hålls fräscha enligt skötselplankartan, (bilaga 2.1).

Parkering

- Reservatets två parkeringsplatser (se skötselplankarta, bilaga 2.1) ska slyröjas och grusas vid behov. En ca 150 meter lång väg leder in till parkeringsplatsen i norr, vilken vid behov ska grusas och snöröjas.

Badplats, lägerplats och serviceanordningar

- Eldplatserna ska kontrolleras och hållas till lämplig och säker plats. Ved ska finnas tillgängligt för besökare vid lägerplatsen under perioden maj-september.
- Inhägnat bad och lägerområde ska slyröjas vid behov och gräset ska slå minst två gånger per växtsäsong.
- Serviceanordningar såsom bänkbord och torrklosett underhålls och restaureras vid behov.

Strövstigar och utsiktspunkter

- Stängselgenomgångar underhålls vid behov. Komplettering med ytterligare stöttor behövs vid enstaka övergångar samt ingångar genom elstängsel.
- Strövstigarna ska vara uppmärkta och vid behov kompletteras med hänvisningsskyltar till bl.a. parkering, utsiktspunkt, lägerplats och badplats. Strövstig från södra parkeringen och mot lägerplatsen ska markeras med ytterligare stolpar genom betesmarken.
- Utsiktspunkterna ska vid behov kompletteras med vilobänkar vilka sedan kontinuerligt underhålls.
- Utsiktspunkterna ska skötas så att sikten mot sjön Ören är god.

Jakt och fiske

Jakt och fiske är inte begränsade inom reservatet. I Ören behövs fiskekort.

Dokumentation och uppföljning

Skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och helst med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

En fördjupad uppföljning av områdets bevarandemål ska ske senast 2015.

Förutom uppföljning av områdets naturvärden ska besöksstryck och slitage dokumenteras och följas upp på lämpligt sätt.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Reservatsförvaltningen bekostar naturvårdsförvaltningen, t ex åtgärder som underhåll av gränsmarkering, tillsyn och information, samt underhåll av stängselgenomgångar och övriga friluftsanordningar.

EU:s stöd och ersättningar till jordbruk finansierar tills vidare hävd och skötsel, inklusive stängsling av betesmark i skötselområde 1 och 7 inom reservatet. Brukaren ansvarar även för uppsättning och underhåll av stängsel. EU:s miljöersättning, som kan sökas av brukaren, finansierar tills vidare även kostnader för kompletterande röjningsarbete inom skötselområde 1. Kostnader och eventuella intäkter för skötselåtgärder utanför åker och betesmark står reservatsförvaltningen för.

Bilagor

2.1 Skötselplankarta

Björkenäs naturreservat, skötselplankarta

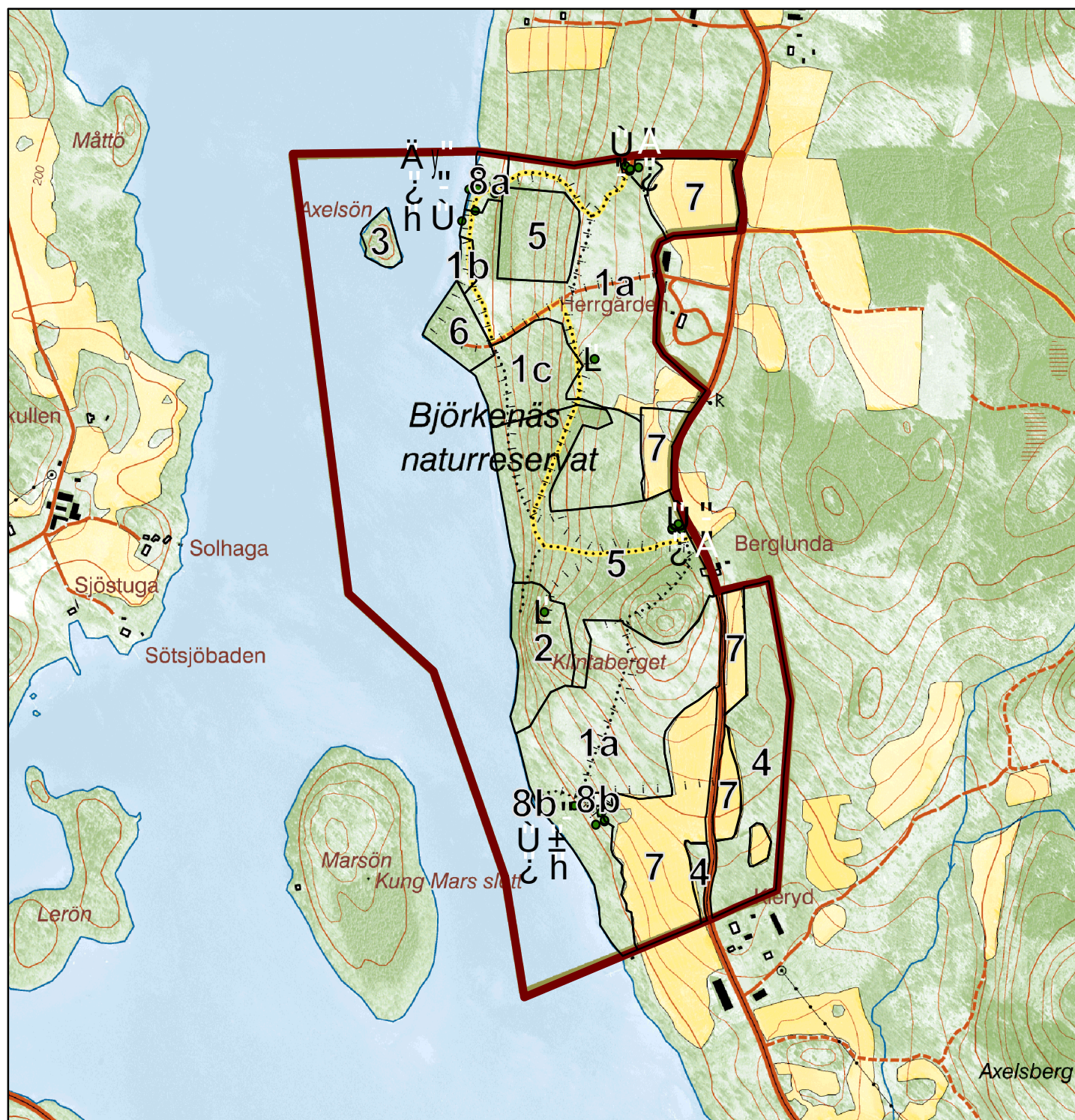
Bilaga 2.1

Tillhör Länsstyrelsens skötselplan
datum 2008-04-23, dnr 511-10532-03

© Lantmäteriet 2007. Ur GSD-Fastighetskartan
ärende 106-2004/188F.

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1999-09-16.

Teckenförklaring

1:10 000

	Reservatsgräns		Dass		Bord/bänk
	Skötselområden		Soptunna		Eldplats
	Stig eller vandringsled		Badplats		Tältplats
	Parkering		Utsiktsplats		
	Informationsskylt				